

Elina Mäenpää-Reenkola

Naisen viha, kosto ja syyllisyys

Naisen vihaa ja sisäistä maailmaa olen tutkinut pitkissä, 5-8 vuotta kestäneissä psykoanalyseissa. Niissä on auennut myös naisen mielen tiedostamattomia puolia unissa, fantasioissa ja mielikuvissa. Psykkistä työtä tekemällä nainen muokkaa havaintojaan ulkopuoleltaan sekä sisältään, myös omasta ruumiistaan.

Naisen ei ole helppoa ilmaista vihaansa suoraan sen kohteelle. Viha syntyy pettymyksistä omien halujen ja toiveiden toteutumisessa. Pettymyksiä ei voi välttää kukaan. Hyvä ja rakastava äitikään ei voi olla tuottamatta pettymyksiä vauvalleen.

Äidillä on aina muutakin tekemistä kuin omistautuminen vauvalleen, joka väistämättä joutuu pettymään toiveissaan omistaa äiti kokonaan. Jokainen tyttö joutuu myös väistämättä törmäämään asetelmaan, jossa jää syrjään vanhempien keskinäisestä seksuaalisesta suhteesta ja heidän mahdollisuudestaan tehdä yhdessä vauvoja. Asetelman herättämää vihaa, nöyryytystä tai mitättömyyden tunteita joutuu jokainen jollain lailla käsittelemään mielessään oidipaalisessa tilanteessa. Kaksi päälähdettä vihalle lapsuudessa ovat pettymykset äitiin tämän ymmärtävän hoivan ja omistautumisen saamisessa ja syrjäytyminen kolmioasetelmassa äidin ja isän kanssa. Pettymykset pieninä annoksina vauhdittavat kehitystä ja itsenäistymistä, suuret jatkuvat pettymykset eivät. Viha voi olla myös voima, joka auttaa minuuden rajojen määrittelyssä.

Naisen vihaa on vaikea tunnistaa ja tunnustaa. Suora hyökkäys toimimalla tai vihan suora ilmaisu sanoilla ei ole naiselle ominaisinta johtuen jo tytön psykofyysisen kehityksen erityispiirteistä. Esimerkiksi väkivaltarikoksista vain murto-osa on naisten tekemiä. Tämä ei suinkaan tarkoita, että nainen ei olisi aggressiivinen; vihan ilmaisu hänellä vain saa erilaisia muotoja kuin miehellä.

Nainen ilmaisee vihaansa tärkeimpiään kohtaan epäsuorasti tai kääntämällä vihaa itseensä, usein mykkänä, vaieten. Ruumiin oireilla ja kärsimyksellä, esimerkiksi oman ruumiin räakkäämisellä anorektisin ja bulimisin oirein tai itsetuhoisalla käyttäytymisellä viihtelemällä, lävistämällä ruumistaan ja myös psykosomaattisilla oireilla nainen saattaa esittää vihaansa. Ruumiinsa kipuun ja tuskaan nainen saattaa kanavoida vihaa ja syytöstä vihattua kohtaan. Myös koko elämällään, jatkuvalla kärsimyksellä, alistumisella muiden määräilyille ja hyväksikäytölle nainen voi esittää vihaansa. Mielessään hän voi samalla asettua vihaisuuden yläpuolelle ja sijoittaa pahuuden ulkopuolelleen, mieheen tai muihin, joiden aiheuttamaksi hän näkee kärsimyksensä. Vihaansa nainen voi sijoittaa kumppaniinsa, jolloin sanattomana sopimuksena ja työnjakona heidän

tiedostamattomassa näytelmässään on kärsimys ja syyttömyys naisen osassa ja aggressiivisuus, pahuus ja syyllisyys miehen osassa. Tämä yhteistyö ja työnjako on usein hyvin luja ja tiivis sen tuottamasta kärsimyksestä ja syyttelystä huolimatta. Naisten turvakodeista tuttua on miten tiiviisti kärsivät, pahoinpidellyt naiset ovat riippuvaisia vihaamastaan miehestä. He palaavat uudestaan ja uudestaan väkivaltaisen, pahoinpitelevän miehen luo. Ikään kuin syyllisyydentunnot omasta vihasta ja pahuudesta kasvaisivat naisella sietämättömiksi, jos sanattomassa työnjaossa mies ei esittäisi väkivaltaista. Syvä arvottomuudentunne ja häpeä estävät naista myös etsimästä itselleen parempaa vaihtoehtoa kuin väkivaltainen kumppani.

Viha ja kostonhimo ovat lähekkäisiä tunteita mutta eivät päällekkäisiä. Koston ajatukset heräävät nöyryytyksen ja epäoikeudenmukaisuuden tunteista. Kärsittyään epäoikeudenmukaista kohtelua nainen haluaa mieluusti kääntää omat avuttomuuden tunteensa päinvastaisiksi, tunteeksi vallasta ja voitonriemusta. Hyvän omantunnon ja oikeudenmukaisuuden kaapuun kääriytyneenä nöyryytetty ja kaltoin kohdeltu nainen voi kostaa kokemansa toisille kohtelemalla heitä nöyryyttäen ja huonosti. Kostonhimoista kohtelua voi perustella oikeutetuksi omien kärsimysten perusteella. Joutuminen välikappaleeksi vailla omaa arvoa johtaa helposti haluun kostaa kohtelemalla muita vain esineinä ja välineinä. Jos naiselta kielletään mahdollisuus yksilöllisyyteen, omaan minuuteen, omiin tunteisiin ja mielipiteisiin, seuraa häpeän ohella valtavaa epäoikeudenmukaisuuden tunnetta ja halua kostaa se muille kohtelemalla heitä samalla mitalla, antaa ”potut pottuina”.

Naisellisen koston muodot ovat monivivahteisia. Äitiydessä naisella on valtakunta, jossa hänellä on mahdollisuus ja voimaa kostaa kokemansa nöyryytykset lapsilleen usein tätä lainkaan tiedostamatta, hyvää tahtoen. Oikeuttavia perusteluja lasten nöyryyttämiseen löytyy, kuten ”rakkauden nimissä” tai ”joka vitsaa säästää se lastaan vihaa”. Myytissä Medea kostaa miehelleen tämän uskottomuuden nuoremman naisen kanssa tappamalla heidän yhteiset lapsensa. Lapset ovat hänelle vain välineitä koston päämäärän ajamiseksi, vailla arvoa sinänsä.

Kostoaan nainen voi esittää myös kärsimällä itse. ”Viis siitä vaikka itse kärsisin ja oma elämäni menisi pilalle, saanpahan tuon tuntemaan kuinka huonosti minua kohtelee ja kuinka paha hän on”, voi olla naisen piilotettu kostonhimoinen, toisessa syyllisyyttä herättävä ajatus. Tytöt kostavat jo pienenä oman katkeruutensa syrjään jäämisestä äidin ja sisarusten tai äidin ja isän suhteesta jättämällä aina leikeistään jonkun tytön kolmanneksi, ulkopuolelle. Seksuaalielämässä nainen voi kostaa miehelle olemalla suomatta sitä iloa, että mies voisi tuottaa hänelle nautinnon ja orgasmin peniksellään. Tiedostamattomana koston siivittämänä ajatuksena voi silloin olla miehisyysloukkaaminen ja mitätöiminen. Orgasmin nainen voi silloin hyvinkin saada muilla keinoin; miehen käden tai suun kosketuksesta tai masturboimalla. Joskus lapsettomuuteen ja keskenmenoon saattaa sisältyä halu kostaa äidille, konkreettinen osoitus, että ei halua tulla äidin kaltaiseksi.

Nainen voi kostaa myös menestymällä ylivoimaisesti urallaan, miesten viettelemisessä, hedelmällisyydessä tai äitiydessä. Tähän sisältyy ajatus menestymisen tuhoavuudesta, murskavoitosta, jossa koston kohde tuhoutuu oman menestyksen voimasta. Menestymiseen liittyy silloin ikään kuin pahan kosketus, jota täytyy myös sovittaa ja hyvittää.

Viaton uhri vai toimiva subjekti?

Naista kuvataan usein viattomana uhrina, hyväksikäyttynä, objektina. Miehen väkivaltaista käyttäytymistä ja raiskauksia ei tietysti voi puolustaa. Naisen kuvaaminen viattomana uhrina on kuitenkin naisen tyypistämistä avuttoman lapsen asemaan, ikään kuin nainen olisi tahdoton olento vailla vastuuta eikä itsenäinen toimiva subjekti, aikuinen, joka itse tekee päätöksiä, arvioita ja valintoja elämässään. Naiseuden ja naisen aseman selittäminen vain toisten kautta ja ulkopuolisten rajaamana on myös naisen tyypistämistä lapseksi, joka ei itse ole aktiivinen subjekti. Tosin nainen joutuu tekemään toisenlaisia valintoja elämässään kuin mies, varsinkin jos hän haluaa toteuttaa naiselle mahdollisia erityisominaisuuksiaan kuten äitiyttä.

Äitiyden valta ja vankila

Äitiys voi naiselle olla syvä ilo ja täyttymys. Lapsen hoitaminen ja hoivaaminen voi tuottaa nautintoa ja olla suunnaton aarreaitta. Äitiys voi olla naiselle myös rajoittava vankila, jota miesten sorto ja alistaminen, yhteiskunnallinen epäoikeudenmukaisuus ja epätasa-arvo aitaavat. Naisella on äitiydessä myös diktatuurimaisen rajaton valta määrätä lastaan ja löytää väyliä vihansa, katkeruutensa ja kostonhalunsa ilmaisuun lastensa kautta.

Äiti on elämänantaja ja elämänsuojelija, mutta hän voi myös päättää vauvansa elämästä tai kuolemasta. Äiti on lapselle elintärkeä elämän alussa. Äidin ja ”äidintyön” merkitys lapsen psyykkiselle syntymälle ja kehitykselle on korvaamattoman tärkeää. Äiti voi sortaa lapsiaan rauhassa. Hän voi kostaa omat lapsuuden kärsimyksensä ja nöyryytyksensä tiedostamattaan pistämällä vahingon kiertämään omiin lapsiinsa antamalla näiden kärsiä. Kosto omalle äidille voi tapahtua kiertoteitse, omat lapset välikappaleina. Näin kärsimys kiertää sukupolvesta toiseen.

Äiti voi määrätä, milloin vauvan nälkää tyydytetään, tyydytetäänkö se äidin mukavuuden vai vauvan nälän mukaan, imettämällä vai tuttipullolla, lohdutetaanko vauvan hätää vai saako tämä itkeä itsensä tikahduksiin. Lapsen ruumista hoitaa äiti; hän päättää mistä ruumiinosista on sopivaa puhua, mistä ei, mitä sopii koskettaa, mitä ei, mikä alue on inhottava, mikä suloinen. Äideillä on valta olla piittaamatta lapsensa biologisesta sukupuolesta, hän voi halveksua tyttölasta tai kasvattaa pojan tyttönä. Äiti voi käyttää lasta hyväkseen omiin narsistisiin tai symbioottisiin tarpeisiinsa; tyydyttämään ruumiillisen läheisyyden kaipuutaan, poistamaan yksinäisyyttään, lohduttamaan masennustaan, toteuttamaan omia toteutumattomia toiveitaan. Äiti voi

käyttää lastaan osana itseään suomatta tälle mielipiteen vapautta ja psyykkistä erillisyyttä. Tätä voidaan kutsua äitiyden perversioksi (Welldon 1988). Omat lapsuuden traumat voidaan kääntää silloin aikuisen vallaksi ja voitoksi, johon sisältyy kosto (Stoller 1975). Äiti voi myös hylätä lapsensa kokonaan. Äiti voi jättää lapsensa lyhyemmiksi ajoiksi, jotka pienestä lapsesta voivat tuntua sietämättömältä, kuolemalta, olemassaolon loppumiselta, tyhjiyteen putoamiselta. Pitkissä psykoanalyseissa näitä unohdettuja, poislohkottuja kauhuja nousee työläästi tietoisuuteen. Erilaisten hyvien asioiden nimissä, kuten terveellisyyden, uskonnon, tasa-arvon tai poliittisen ideologian nimissä äiti voi kiduttaa rauhassa lapsiaan. Äiti voi ylisuojella lasta mutta myös olla suojelematta lasta lainkaan. Äiti voi käyttää valtaansa rajattomasti ja rauhassa kenenkään siihen yleensä puuttumatta.

Äitiä ihannoidaan ja toisaalta äidin merkitystä mitätöidään, tai äitiä pidetään syyppänä kaikkiin ongelmiimme. Äidin vallan ja merkityksen eri puolia ei yleensä tarkastella avoimesti. Siksi on vaikea uskoa, että myös äidit saattavat pahoinpidellä lapsiaan ja syyllistyä inestiin, niin kuin brittiläinen psykiatri Estela Welldon (1988) on havainnut. Äitien inesti on huomaamattomampaa kuin isien. Äidit voivat kietoa lapsen ruumiilliseen läheisyyteen, esimerkiksi nukkua isojen jo puberteetissa olevien lastensa vieressä. Tämä voi olla lapselle viettelevää ja kiihottavaa.

Pienellä lapsella ei ole voimaa eikä oikeuksia puhua puolestaan. Hän vaikenee kauheistakin kokemuksista uskollisena äidille. Äidin vallan piiristä on vaikeaa irtaantua, koska äiti on samalla elintärkeä lapsen hengissä säilymiselle. Tytölle äiti on lisäksi samastumisen kohde naisena ja äitinä.

Sisätila-aggressiot

Sisätila-aggressiot ovat erityinen naiselle ominainen vihan muoto. Sisätilalla tarkoitetaan naisen kohtua ja muita sisäisiä sukuelimiä ja niiden mahdollisuutta tuottaa naiselle mielihyvää, sekä niiden hedelmällisyyttä; mahdollisuutta tuottaa munasoluja, hedelmöityä, kantaa ja synnyttää vauva. Nämä ovat naisen ruumiin erityisominaisuuksia. Sisätila samoin kuin naisen ruumiin muut erityisominaisuudet vaativat naiselta psyykkistä työtä niiden haltuunottamiseksi ja rakentamiseksi osaksi naisen minuutta jatkuvana prosessina läpi naisen elämän. Vaikka ruumis ja mieli ovat yhteydessä toisiinsa, yhteys ei kuitenkaan ole päällekkäinen; psykologinen identiteetti on suhteellisen riippumaton biologisesta sukupuolesta. Naisen ruumiin erityispiirteet muovaavat naisen mieltä ja minuutta.

Sisätila-aggressiot ilmenevät tuhoisina pyrkimyksinä toisen naisen sisätilaa ja sen symbolisia ilmenemismuotoja kohtaan. Ne voivat kohdistua myös omaan sisätilaan ja sen potentiaaliseen hedelmällisyyteen, kuten joskus psykogeenisessä lapsettomuudessa ja keskenmenoissa. Tuhotoiveet voivat kohdistua toisen hedelmällisyyttä ja vauvoja kohtaan, samoin symbolista hedelmällisyyttä, tuotteliaisuutta, ajatusvauvoja ja idealapsia kohtaan. Halu varastaa itselle toisen ideat ja ajatuslapset on yleinen sisätila-

aggression muoto ja käänteisenä myös pelko siitä, että omat ideat ja vauvat voitaisiin varastaa tai tuhota.

Osa naisen tasa-arvoa ajavista feministeistä on käsittänyt tasa-arvon toteutuvan vain, jos nainen luopuisi omista erityisominaisuuksistaan ja olisi samanlainen kuin mies. Feministiliikkeessä 60- ja 70-luvuilla mm. Simone de Beauvoir ja Sulamith Firestone (Mitchell 1974) edustivat näkökulmaa, jossa naisen ajateltiin jäävän biologisen suvunjatkamistehtävän vuoksi inhimillisen vapauden ulkopuolelle ja eriarvoiseen asemaan. Beauvoir näki tasa-arvon miehen kanssa toteutuvan vain kieltäytymällä suvunjatkamisesta; mahdollisuudesta raskauteen ja synnyttämiseen. 60-luvun feministit ehdottivat naisen vapautumiselle ratkaisuksi suvunjatkamisen irrottamista lajin yksilöstä. Kohtu oli heidän mielestään näin kuvattuna vain häiriötä tuottava epätasa-arvoisuuden tyysija. Naisen sukupuoliset erityisominaisuudet eivät heidän mielestään olleet arvokkaita, vaan ne piti suorastaan poistaa ja tuhota.

Kettutyttöjen operaatio turkistarhoissa kettujen vapauttamiseksi oli suora hyökkäys eläinten tarhaajia kohtaan ja osoitti naiselle poikkeuksellisempaa suoraa aggressiivista toimintaa. Julkisuutta ja kohua operaatio onkin herättänyt, runsaammin kuin miehen avoin väkivalta. Esimerkiksi samaan aikaan lehdissä ollut pikku-uutinen miehestä, joka tappoi ja pahoinpiteli vaimonsa ja pienen vauvansa, ei herättänyt lainkaan kohua tai julkisuutta. Kettutyttöjen pelastustoiminta kääntyi paradoksaalisesti heidän ideaansa vastaan; yritys vapauttaa tarhatut ketut johtikin surullisesti kettuemojen keskenmenoihin, sikiöiden kuolemiin ja lukuisten ketunpoikasten tuhoon. Heidän pelastusyrityksensä tuhosivatkin nimenomaan pentuja ja kantavia emoja.

Eläinsuojelun rationaalisen tason ohella kettutyttöjen hyökkäystä voidaan tarkastella psykologisella, symbolisella tasolla varhaisimpaan vallanpitäjäämme, äitiin kohdistuvana. Kettutarhaajiin kohdistuvien syytösten piilotajuinen kohde voi olla äiti, jolla on valtaa, joka itsekokeskeisenä ei piittaa lastensa luonnollisista haluista, erityislaadusta tai kärsimyksistä. Operaatiossa voidaan nähdä tytön selkeää ja avoimen aggressiivista kapinaa äidin diktatorista valtaa vastaan, jota kettutarhaajat symboloivat. Kettutarhaajilla on valtaa pitää eläimiä vangittuina tarhoissa ja käyttää niitä hyväksi taloudellisesti ihmisen itsekkyteen ja turhamaisuuteen piittaamatta eläimen kärsimyksistä ja luonnollisista tarpeista. Yritys irtaantua sellaisen äidin valtapiiristä, joka sisältää mielivaltaista itsekkyyttä ja välinpitämättömyyttä pienempien kärsimyksistä voi vaatia väkivaltaakin onnistuakseen.

Kapina äitiä ja äidin mielivaltaa vastaan löytää aina yhteiskunnassa olevia epäkohtia, joihin se kanavoituu. Tyttöjen kapina äitiä vastaan yleensä on tarpeellista ja tärkeää erillisyyden ja itsenäisyyden saavuttamiseksi. Tytöt hyökkäävät äitien valtaa ja vanhoja, luutuneita näkemyksiä vastaan ja haluavat muuttaa maailmaa paremmaksi nähden sen omasta tuoreesta, usein eettisesti perustellusta näkökulmastaan. Tyttären viha ja kapina äitiä vastaan voi löytää rakentaviakin muotoja ja aikaansaada muutoksia,

uudistuksia ja vapauttamisen, joissa kenenkään ei tarvitse tuhoutua. Vihankin voi kesyttää niin kuin ketun.

Naisen viha miestä kohtaan

Äidin ja tyttären väliseen liittoon ja samanlaisuuteen isä, mies, tulee kolmantena ja erilaisena. Tyttö ei voi tietysti omistaa äitiään eikä lapsen keinoin häntä täysin tyydyttää. Isällä on toisenlaiset aseet ja aikuisen kyvyt äidin rakkauden ja sylin valloittamiseen. Niihin verrattuna tyttö toteaa itsensä mitättömäksi ja kyvyttömäksi. Tässä asetelmassa isä näyttäytyy kilpailijana äidin huomiosta, ylimääräisenä tunkeilijana, kuokkavieraana, tytön mielessä. Tyttö vihaa isää joka vie häneltä äidin ja on katkera, kateellinen miehelle nöyryytettynä, häviölle jääden. Vahva peniskateus saa kuitenkin voimansa pettymyksistä äitiin. Toisessa asetelmassa isä voi näyttäytyä ihanana mahdollisuutena, joka auttaa tyttöä katkaisemaan siteen äitiin ja vie pois äidin hameenhelmoista uusiin mahdollisuuksiin laajentaen hänen maailmaansa. Tällaisessa psyykkisessä asetelmassa isän kannustava ja arvostava suhtautuminen tyttöön antaa hänelle uusia ulottuvuuksia. Samastumiset isään voivat laajentaa naisen minuutta ja antaa hänelle potkua ja pontevuutta ja lupaa esim. työhön ja menestykseen kodin ulkopuolella. Isältä tyttö voi saada vahvistusta ja arvoa naisellisuudelleen. Nämä lapsuuden kaksi suhtautumista voivat vuorotella, ja ne sävyttävät tytön suhtautumista miehiin nuoruusiässä ja aikuisuudessa.

Prostituutiossa on kysymys kahden kaupasta, siihen osallistuu sekä mies että nainen. Seksiä käyttää vallan, alistamisen ja vihan välikappaleena kumpikin sukupuoli, mies ja myös nainen. Nainen käyttää myös miestä hyväkseen ottaessaan rahaa seksuaalisista palveluistaan, antaessaan ruumiinsa miehen käyttöön ilman omaa rakkautta tai seksuaalista nautintoa. Hän käyttää ruumistaan laskelmoiden, ja miestä hyväkseen maksajana. Hän saattaa tuntea ruumiinsa olevan ainoa arvokas minkä hän omistaa tai toisaalta niin arvoton että siitä ei kannata pitää hyvää huolta. Oman ruumiin myyminen usein säätelee hänen itsetuntoaan; siitä maksettu raha lievittää hetkellisesti hänen huonommuudentuntojaan, tyhjyyttä tai uhkaavaa masennusta. Ruumistaan myymällä nainen ei etsi ihmissuhdetta, rakkautta tai hellyyttä vaan valtaa mieheen, ja hän voi myös ilmaista vihaansa miestä kohtaan käyttämällä tätä hyväksi.

Naisen vihan sisäiset esteet

Naisen side äitiin on vaikea katkaista. Tytön **irtaantuminen erilliseksi** äidistä on työlästä, koska äiti, josta hän eriytyy on samanaikaisesti varhaisimman samastumisen kohde. Tämän äitisamastumisen säilyttäminen on tärkeää tytölle naiseuden sisällyttämiseksi osaksi minuutta. El:n sanominen äidille merkitsee irtaantumista äidin vallan piiristä ja vaatii aggressiivisuutta rakentavana voimana. Kehittyäkseen, rajan vetämiseksi äitiin, symbioottisen ykseyden jättämiseksi taakse se on kuitenkin välttämätöntä tytölle. El:n sanominen kaikkivoivaksi koetulle äidille voi tuntua pelottavalta, hengenvaaralliselta ja herättää **syyllisyydentuntoja**.

Elintärkeäksi koetun hyvän äitisuhteen ylläpitämisen ensiarvoisuus johtaa usein tytöllä vihan ilmaisusta, jopa sen tuntemisestakin luopumiseen, pyrkimyksenä varjella kumpaakin oletetulta tuholta. Vihan ilmaisua rajoittaa myös mahtavaksi ajatellun äidin kauhean koston pelko.

Eriytyminen äidistä on tytöllä vaivalloinen ja jatkuu syklisenä vuorotteluna ykseydestä ja samanlaisuudesta äidin kanssa erillisyyteen ja erilaisuuteen koko naisen elämän ajan. Erillisyyden työläys synnyttää tytön mieleen maaston, jossa häpeän muodot rehottavat voimallisina. Erillinen minuus jää naisella usein haavoittuvaksi, häpeällä kyllästetyksi ja häpeään kiedotuksi. Nainen pelkää usein omien ajatusten, mielipiteiden ja tunteiden, erityisesti vihaisuuden paljastumisen johtavan häpeään. Hän liukuu mieluummin samaa mieltä olemiseen tai vaikenemiseen, symbioottisen ykseyden johdannaisiin kuin joutuu naurunalaiseksi, nöyryytetyksi tai tuntee ettei kelpaa omana itsenään. **Häpeää välttääkseen nainen luopuu vihansa ilmaisemisesta.**

Naisen yliminä on tiukka ja ankara, usein jopa hyvin julma. Sen sisältö ja vaatimukset ovat erilaisia kuin miehellä. Yliminän ankaruus voi rajoittaa naisen mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen monella saralla: uralla, luovuudessa, seksuaalisuudessa, itsenäistymisessä ja vihan tunteiden ilmaisussa. Naisen yliminään rakentuu ”naisen yhdestoista käsky”, noudattaa rakastetun, miehen tai lapsen lakia, sen sijaan että noudattaisi omaa lakia. Erillisuus ja oman itsenäisen lain noudattaminen herättää tytöllä herkästi syyllisyyttä. Äärimuodossa tämä voi näyttäytyä esim. kulttuureissa, joissa nainen saa ryhmänsä hyväksymisen vain suostumalla clitoriksen ja muiden sukuelimensä silpomiseen, jota myös ryhmän muut naiset vaativat. Naisen on hyvin vaikea irtaantua tästä julmasta rituaalista ja pitää puoliaan etsimällä omaa itsenäistä tyydyttävämpää ratkaisua. Tytölle on yleensä hyvin tärkeää säilyttää äidin ja muiden tärkeiden ihmisten hyväksyminen ja rakkaus mikä johtaa ”toisen lain” noudattamiseen oman asemasta.

Naisen yliminän sisältönä on usein vaatimus toisten huomioon ottamisesta ja hoitamisesta ennen omaa itseä. Äitiydessä tämä vaatimus onkin tärkeä varsinkin pieniä lapsia hoidettaessa. Työelämässä muiden asettaminen itsen edelle haittaa menestystä ja etenemistä.

Nainen saattaa myös toisaalta pitää sitkeästi kiinni syyllisyydentunnoistaan. Vaikka syyllisyydentunnot pakottavat kärsimykseen ja rangaistukseen, niissä voi piillä myös salaista tyydytystä. Hyvin vaikeaa on syyllisyydentunnoista ja kärsimisestä luopuminen silloin, kun ne sisältävät tyydytystä tuottavia kuvitelmia omasta kaikkivoipaisuudesta, oman tuhovoiman mahdista tuottaa pahaa toisille.

Naisen viha ja kateus äitiä ja äitiyttä kohtaan on piilotajunnassamme vaikuttava pohjavirta. Sen eräänä säikeenä kulkee **käsitys oman vihan ja ajatustenkin maagisesta tuhoavuudesta ja äidin koston yhtä taianomaisesta mahdista.**

Tämän vuoksikaan naiset eivät ole solidaarisia toisille naisille. Mies valitaan mieluummin johtotehtäviin, keulakuvaksi yhteiskuntaan ja politiikkaan senkin vuoksi, että tiedostamattomassaan nainen ajattelee miehen pelastavan äidin vallasta ja toimivan kilpenä pelättyä äidin koston vastaan. Äidin valtaanhan ei kukaan enää lapsuuden jälkeen halua.

Vihan voi kesyttää ja käyttää sitä rakentavana voimana. Se on tarpeen jo El:n sanomiseen, rajan vetämiseen itsen ja muiden välillä, puolensa pitämiseen, omana itsenä puhumiselle, omien erillisten mielipiteiden ilmaisulle. Vihan tiedostaminen, kosketuksen saaminen omiin vihaisiin puoliin on yleensä helpottavaa ja vapauttavaa naiselle.

Lähteet:

Mitchell, Juliet (1974) *Psychoanalysis and Feminism*. Middlesex: Penguin Books.

Stoller, Robert J. (1975) *Perversion*. New York: Pantheon.

Welldon, Estela (1988) *Mother, Madonna, Whore*. New York: The Guilford Press.

Seuraava artikkeli:

[Suvi Ronkainen: Naisistako raivottaria? Naisen viha, syyllisyys ja häpeä](#)